

Dziedzictwo kulturowe – podróż w czasie – fotografia

**Materiały edukacyjne z zakresu
dziedzictwa kulturowego**

**NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA**
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

WPROWADZENIE

Edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego polega na takim ukierunkowaniu procesu edukacyjnego, by wśród uczniów upowszechnić wiedzę o dziedzictwie i jego wartości, a także wykształcić przekonanie o konieczności zachowania zabytków i innych elementów dziedzictwa kulturowego. Wśród zadań formułowanych w rozporządzeniu w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r., poz. 977) zawarte zostały również odniesienia do edukacji w zakresie dziedzictwa kulturowego. W procesie kształcenia ogólnego **szkoła ma stać się miejscem przekazu dziedzictwa kulturowego**.

Po ukończeniu szkoły podstawowej uczeń kontynuuje kształcenie ogólne na III i IV etapie edukacyjnym. III etap edukacyjny realizowany jest w gimnazjum, natomiast IV etap edukacyjny w szkole ponadgimnazjalnej. Oba etapy łącznie zapewniają wspólny zasób wiedzy w zakresie podstawowym, dodatkowo na IV etapie edukacyjnym możliwe jest kształcenie ucznia w zakresie rozszerzonym. W podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych wśród obowiązków szkoły dotyczących rozwoju społecznego uczniów wymienia się „kształtowanie postawy obywatelskiej, **postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji**”.

Wymagania dotyczące różnych aspektów edukacji w zakresie dziedzictwa kulturowego znajdują się w wielu przedmiotach III etapu edukacyjnego (gimnazjum) i IV etapu edukacyjnego (szkoła ponadgimnazjalna):

- 1) Język polski (gimnazjum) – punkt 4. *Wartość i wartościowanie* uwzględnia dostrzeganie przez ucznia „różnicowania postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtowania swojej tożsamości”,
- 2) Język polski (szkoła ponadgimnazjalna) – punkt 4. *Wartość i wartościowanie* - uczeń „dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne...”,
- 3) Język obcy nowożytny (gimnazjum): uczeń poznaje „elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego”,
- 4) Historia (gimnazjum): uczniowie „sytuują wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie (...), dostrzegają zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym”,
- 5) Wiedza o społeczeństwie (gimnazjum): celem edukacyjnym jest wspomaganie ucznia w rozumieniu, co oznacza być Polakiem oraz wyjaśnienie wielonarodowej tradycji Polski, ponadto uczeń wie, jaki wpływ na kształtowanie narodu mają wspólne dzieje, kultura, język i tradycja,
- 6) Wiedza o społeczeństwie (szkoła ponadgimnazjalna): w zakresie podstawowym dostarcza uczniowi wiedzy na temat wspólnoty lokalnej, narodowej,

- 7) Geografia (gimnazjum): uczeń rozwija w sobie ciekawość świata poprzez zainteresowanie własnym regionem, Polską, Europą i światem; ma świadomość wartości i poczucie odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze i kulturowe własnego regionu i Polski,
- 8) Plastyka (gimnazjum): uczeń uczestniczy w kulturze poprzez kontakt z zabytkami (...), w poczuciu związku z tradycją narodową i europejskim dziedzictwem kultury oraz docenia dorobek innych kręgów kulturowych,
- 9) Wiedza o kulturze (szkoła ponadgimnazjalna): uczeń zna i wskazuje „relacje między kulturami: lokalną, regionalną, narodową i europejską, ujawniające się w konkretnych dziełach sztuki i praktykach kultury”,
- 10) Historia i społeczeństwo – przedmiot uzupełniający (szkoła ponadgimnazjalna): celem zajęć z tego przedmiotu jest wzbudzenie wśród uczniów zainteresowania przeszłością, poszerzenie wiedzy z zakresu historii z elementami wiedzy o społeczeństwie i wiedzy o kulturze.

Celem niniejszej propozycji jest przedstawienie scenariuszy lekcji z zakresu dziedzictwa kulturowego dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Realizacja treści z zakresu wiedzy o dziedzictwie w praktyce szkolnej występuje najczęściej w formie: wycieczek do muzeów i skansenów, zwiedzania najważniejszych zabytków w okolicy, organizowania w szkole festynów, konkursów z elementami dziedzictwa regionalnego. Treści z zakresu wiedzy o dziedzictwie kulturowym realizowane są na wielu przedmiotach, zarówno w odwołaniu do kontekstu lokalnego, jak też ogólnopolskiego.

Przedstawione poniżej propozycje scenariuszy lekcji z zakresu dziedzictwa kulturowego mogą być realizowane jako pojedyncze lekcje do wykorzystania na wielu przedmiotach, jak również w postaci tzw. projektu edukacyjnego. Celem autorki niniejszej propozycji było stworzenie narzędzi mających charakter uniwersalny, dający możliwość realizacji treści zarówno w gimnazjum, jak i w szkole ponadgimnazjalnej, a także w środowisku wiejskim, miejskim i wielkomiejskim w każdym regionie Polski.

Dziedzictwo kulturowe – podróż w czasie – fotografia

WPROWADZENIE: Prezentowany poniżej scenariusz dotyczy lokalnego zabytku (w tym przypadku jest to **dom przedpogrzebowy BET TAHARA, obecnie nazywany DOMEM MENDELSONA w Olsztynie**). Budynek został wzniesiony przez gminę żydowską w latach 1911–1913 i jest pierwszym, a zarazem jedynym dziełem architektonicznym, które Erich Mendelsohn stworzył w rodzinnym mieście). Na podstawie poniższego scenariusza można przygotować lekcję, odnosząc się do dowolnego zabytku lokalnego, który został poddany rewitalizacji.

Czas trwania: 45 minut

Odbiorcy: uczniowie gimnazjum/uczniowie szkoły ponadgimnazjalnej

I CELE OPERACYJNE LEKCJI

Po lekcji uczeń:

- definiuje termin dziedzictwo kulturowe, rewitalizacja, konserwator zabytków, rozumie ich znaczenie,
- poznaje przykłady dziedzictwa kulturowego w swojej miejscowości/swoim regionie,
- poznaje powiązania czasowe i kontekst dziedzictwa kulturowego,
- rozwija myślenie twórcze, koncentrację uwagi, ćwiczy pamięć,
- samodzielnie dociera do informacji,
- podejmuje refleksję nad znaczeniem słów,
- współpracuje z innymi uczniami – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich,
- ma poczucie związku z tradycją narodową i dziedzictwem kultury,
- staje się świadomym odbiorcą kultury.

II WYKAZ NABYWANYCH UMIEJĘTNOŚCI

Uczeń:

- posiada podstawową wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego,
- odnajduje wartość, jaką stanowi kulturowe dziedzictwo,
- podejmuje działania na rzecz poznania regionalnego dziedzictwa kulturowego,
- rozumie potrzebę ochrony i rewitalizacji dziedzictwa narodowego,
- potrafi pracować zespołowo.

III TREŚCI KSZTAŁCENIA

Uczeń:

- uczestniczy w kulturze poprzez kontakt z zabytkami,
- rozpoznaje wybrane dzieła architektury należące do polskiego dziedzictwa kultury,
- stosuje zasady komunikowania się w grupie i współpracy w grupie,
- przedstawia propozycję odczytania fotografii i uzasadnia ją,
- tworzy spójne wypowiedzi ustne,
- uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi,
- tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną.

IV METODY NAUCZANIA

Pokaz, opis, „burza mózgów”, dyskusja dydaktyczna, metoda heurezy.

V FORMY PRACY

Praca w grupach, praca indywidualna.

VI ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Komputer/laptop, projektor multimedialny, lekcja w pracowni komputerowej lub w klasie z dostępem do Internetu (jeśli nie jest to możliwe, można potrzebne materiały wydrukować wcześniej), duże i małe arkusze papieru, mazaki.

VII PRZEBIEG LEKCJI

1. Czynności wstępne:

- powitanie uczniów,
- przypomnienie tematu poprzedniej lekcji,
- w celu utrwalenia terminu „dziedzictwo kulturowe”, przypomnienie jego znaczenia,
- zapoznanie uczniów z celami lekcji,
- poinformowanie uczniów, że lekcję rozpoczniemy od obejrzenia zdjęcia.

Przed pokazaniem zdjęcia rozdanie uczniom kartek, aby zapisali na nich swoje pierwsze spostrzeżenia, skojarzenia, na temat oglądanej fotografii.

- ### 2. Pokaz **zdjęcia nr 1**.
- zastosowanie metody dyskusji dydaktycznej. Dyskusja dydaktyczna należy do grupy metod aktywizujących. Definiowana jest jako zorganizowana wymiana myśli i poglądów uczestników grupy na dany temat. Dyskusja jako metoda dydaktyczna: pobudza i rozwija myślenie, pomaga kształtować poglądy i przekonania, kształtuje umiejętności formułowania myśli i ich wypowiedziania, uczy oceny zdania innych ludzi, uczy krytycznego spojrzenia na własne poglądy i zmusza do ich weryfikacji.

zdjęcie nr 1

Pytania kierowane do uczniów:

- Jakie spostrzeżenia zanotowaliście, oglądając fotografię?

Uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami.

- Ile budynków znajduje się na zdjęciu?
- Jak sądzicie, czy budynki znajdujące się na zdjęciu można nazwać zabytkami?
- Kiedy powstały budynki widoczne na zdjęciu, podajcie przybliżoną datę lub wiek, w którym powstały? – pokaz **zdjęcia nr 2**,
- Jaki jest stan tych budynków?
- Co świadczy o złym stanie budynków? – pokaz **zdjęcia nr 3**,

*zdjęcie nr 2**zdjęcie nr 3*

- Dlaczego na budynkach są białe plamy w kształcie prostokątów? (poruszenie w dyskusji z uczniami istotnej kwestii niszczenia zabytków i innych budynków przez napisy i graffiti oraz kosztów usuwania tych aktów wandalizmu) – **pokaz zdjęcia nr 4,**
 - Nauczyciel przekazuje uczniom informację, że za budynkami znajduje się cmentarz, w związku z tym pyta o sugestie na temat przeznaczenia tych budynków? – pokaz **zdjęcia nr 5.**
3. Zapisanie na tablicy tematu lekcji: **Dziedzictwo kulturowe: podróż w czasie – fotografia**
 4. Nauczyciel konfrontuje uwagi i spostrzeżenia uczniów na temat budynków przedstawionych na zdjęciach.

zdjęcie nr 4

zdjęcie nr 5

5. Pokaz kolejnych slajdów, przedstawiających Ericha Mendelsohna, projektanta Bet Tahary, oraz jej obecny stan.
6. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy i przydziela im zadania do wykonania.

Polecenia dla grup:

Na stronie internetowej <http://borussia.pl> znajdziecie informacje na temat BET TAHARY, obecnie zwanej DOMEM MENDELSONA. Wykonajcie następujące zadania i zapiszcie najważniejsze informacje, aby przedstawić je następnie pozostałym uczniom.

GRUPA I

Zapoznajcie się z historią BET TAHARY.

GRUPA II

Odpowiedzcie na pytania:

- a) Kto i kiedy zajął się rewitalizacją BET TAHARY?
- b) Kto finansował prace konserwatorskie budynków?

GRUPA III

Odpowiedzcie na pytanie: Jakie prace remontowe i konserwatorskie wykonano w budynkach?

GRUPA IV

Odpowiedzcie na pytania:

- a) W jaki sposób są użytkowane dzisiaj budynki?

7. Poszczególne grupy prezentują wykonane zadania.
8. Podsumowanie. Nauczyciel zadaje pytania:
 - Jak sądzicie, czy zaplanowane na dzisiejszą lekcję cele zostały osiągnięte?
 - Jak oceniacie dzisiejszą lekcję?
 - Co wam się podobało?
 - Co zmienilibyście w tej lekcji, może macie jakieś propozycje?
9. Praca domowa.

Następna lekcja odbędzie się w terenie. Nauczyciel prosi o zabranie telefonów komórkowych. Kto chce, może wziąć aparat fotograficzny lub kamerę.